

מדד השלום אוקטובר 2019

מדד השלום הנוכחי מוקדש לזכרה של יסמין אלקלעי, שליוותה בכישרון, באהבה ובמסירות רבים את פרויקט מדד השלום כיועצת סטטיסטית מאז היווסדו ב-1994, ונפטרה החודש.

- לאחר שניתן המנדט להקמת ממשלה לגנץ, למעלה ממחצית מהציבור הישראלי רוצה שהוא יצליח בכך. רוב בקרב הציבור מעוניין שיקים ממשלה ללא המפלגות החרדיות, וכמחצית מעוניינים שיקים ממשלה עם הליכוד הכוללת את נתניהו.
- במידה ויתקיים סבב בחירות שלישי, רוב מוחלט גורס שיצביע לאותו הגוש אליו הצביעו בבחירות האחרונות.
- במידה והיועץ המשפטי לממשלה יחליט על הגשת כתבי אישום נגד נתניהו, כמחצית מהציבור טוענים שיש להעמידו לדין ככל אזרח, ומיעוט קטן תומכים בעסקת טיעון.
- רוב מוחלט גורס שהמשך הסכסוך עם הפלסטינים פוגע בישראל. שלושה רבעים מהציבור סוברים שמקבלי ההחלטות בישראל לא עושים הכל כדי למנוע את סבב הלחימה הבא. בהמשך לכך, רוב גדול תומך בחקיקה שתחייב את מקבלי ההחלטות לפתח ולבחון לעומק חלופות מדיניות בעת שגרה ובעת חרום.
- מסתמן שינוי מגמה מבחינת התמיכה בפתרונות לסכסוך בציבור היהודי, כאשר התמיכה במצב הקיים מתחזקת מעט על חשבון התמיכה בסיפוח. באופן דומה גדל במעט אחוז הסוברים שהפתרון בעל הסיכוי הרב ביותר הוא המשך המצב הקיים על חשבון אלו הסוברים שזהו סיפוח.

פרופ' אפי יער וד"ר נמרוד רוזלר

מטבע הדברים טור מדד השלום מתחיל החודש בשאלות הקשורות בהקמת הממשלה הבאה. כמו כן, שאלנו לגבי השפעת המשך הסכסוך עם הפלסטינים על ישראל, ולגבי המדיניות הקיימת והרצויה ביחס לנושא זה.

המערכת הפוליטית

הרכב הממשלה הבאה: לאחר שנתניהו לא הצליח להקים ממשלה בזמן שהוקצב לו, נתן נשיא המדינה, רובי ריבלין, את הסמכות להקמת ממשלה לבני גנץ, כאשר הזמן העומד לרשותו הוא 28 ימים. שאלנו: האם אתה רוצה או לא רוצה שגנץ יצליח להקים ממשלה בזמן שניתן לו? בקרב כלל הציבור, 54% השיבו שהם רוצים שיצליח, שעה ש-33% אינם רוצים שיצליח, והשאר אינם יודעים. בציבור היהודי, בקרב אנשי ימין מתון, מרכז ושמאל ישנו רוב ברור (52%, 79%-ו-91%, בהתאמה) שרוצה בהצלחתו של גנץ. לעומת זאת, רק מיעוט בקרב אנשי הימין (23%) מעוניין בכך. בקרב הציבור הערבי, למעלה ממחצית מעוניין שגנץ יצליח (55%), מיעוט קטן אינו רוצה בכך (17%), וכרבע (27%) אינם יודעים. לסיכום, רוב ברור מעוניין שגנץ יצליח להקים ממשלה.

המשכנו ושאלנו: בהנחה שגנץ יצליח להרכיב ממשלה, איזו ממשלה היית רוצה שתהיה? התפלגות התשובות מעידה על פיזור רב, לפי הסדר הבא: ממשלה עם הליכוד הכוללת את נתניהו עם החרדים – 29%, ממשלה עם הליכוד ללא נתניהו וללא החרדים – 20%, ממשלה של המרכז, השמאל וליברמן, הנתמכת מבחוץ על ידי הרשימה הערבית המשותפת – 19%, ממשלה עם הליכוד הכולל את נתניהו ללא החרדים – 18%, ממשלה עם הליכוד ללא נתניהו עם החרדים – 3%. עד כאן הנתונים לכלל הציבור בישראל. בקרב הציבור היהודי, כצפוי,

רוב ברור מאנשי ימין מעדיפים ממשלה הכוללת את הליכוד ונתניהו עם החרדים (59%). זוהי גם הבחירה המועדפת על אנשי הימין המתון, אך בשיעור נמוך הרבה יותר (38%). בקרב אנשי המרכז הממשלה המועדפת היא עם ליכוד ללא נתניהו וללא החרדים (40%), בעוד שבקרב אנשי שמאל הבחירה המועדפת היא ממשלת מרכז-שמאל (43%) וממשלה עם הליכוד ללא נתניהו וללא החרדים (36%). כרקע לממצאים אלה מן הראוי להוסיף שקרוב לשני-שליש מהציבור היהודי מגדירים עצמם כ"ימין" (29%) או "ימין מתון" (35%) במישור המדיני-ביטחוני. ניתן, אם כן, לסכם את המגמות העולות מהתשובות בקרב הציבור היהודי כך:

1. למעלה ממחצית (56%) מעדיפים ממשלה בראשות גנץ הכוללת את הליכוד ואת נתניהו.
2. שיעור דומה (53%) מעדיף ממשלה בראשות גנץ ללא המפלגות החרדיות.

בקרב הציבור הערבי, ישנה העדפה מובהקת (62.5%) לממשלת מרכז, שמאל וליברמן, הנתמכת מבחוץ על ידי הרשימה המשותפת.

המשכנו ושאלנו: במידה ואף מועמד לא יצליח להרכיב ממשלה, וישראל תלך לסבב בחירות שלישי, האם תצביע למפלגה עבודה הצבעת בבחירות האחרונות או למפלגה אחרת? רוב מכריע (68%) ענו שיצביעו לאותה מפלגה, וקרוב ל-7% השיבו שיצביעו למפלגה אחרת מאותו גוש. 2% בלבד מתכוונים להצביע למפלגה מגוש אחר. במילים אחרות, מה שהיה הוא שיהיה. מעניין לציין, שבקרב הציבור היהודי שיעורים דומים מקרב אנשי הימין, המרכז והשמאל (74%, 73%-ו-76% בהתאמה) אמרו שיצביעו לאותה מפלגה, אך רק 59% מקרב אנשי הימין המתון ענו כך.

מעמדו המשפטי של נתניהו: כפי שראינו לעיל, רוב הציבור היהודי רוצה שנתניהו ייכלל בקואליציה שיקים גנץ, אם אכן הוא יצליח להקימה. על רקע זה, שאלנו: לאחר שהסתיים השימוע של נתניהו, במידה והיועץ המשפטי יחליט להגיש נגדו כתבי אישום, האם לדעתך צריך או לא צריך להציע לנתניהו עסקת טיעון במסגרתה יפרוש מכל תפקיד פוליטי בתמורה להקלה משמעותית בכתבי האישום? התשובות מלמדות שרק מיעוט קטן (13%) ענו בחיוב, כרבע (24%) בדעה שצריך למחוק את כתבי האישום נגד נתניהו ללא עסקת טיעון, ולמעלה ממחצית (54%) חושבים שצריך להעמיד את נתניהו לדין כמו כל אזרח. במילים אחרות, בקרב אלו שסומכים את ידיהם על החלטות היועץ המשפטי לממשלה, רוב מוחלט סבור שאין לאפשר לנתניהו קיצורי דרך משפטיים.

הסכסוך הישראלי-פלסטיני

הפתרונות לסכסוך: כבכל חודש בשנה האחרונה, ביקשנו לברר מהן עמדות הציבור כלפי הסכסוך עם הפלסטינים ומהי מידת התמיכה או ההתנגדות שלו לכל אחד מארבעה פתרונות אפשריים לסכסוך. החודש נציג את מידת השינוי לעומת המדד הקודם (מדד אוגוסט), שנערך לפני הבחירות, בקרב הציבור היהודי. מידת התמיכה בהקמת מדינה פלסטינית עצמאית לצד מדינת ישראל נותרה כמעט ללא שינוי (41% בהשוואה ל-39% במדד הקודם). התמיכה בהקמת מדינה דו-לאומית בין הירדן לים עם שוויון זכויות מלא ליהודים ולפלסטינים נותרה נמוכה, וכמעט ללא שינוי בהשוואה למדד אוגוסט (12% לעומת 15%). שיעור התמיכה בהמשך המצב הקיים, לעומת זאת, עלה ביחס למדד הקודם ב-9% (36% בהשוואה ל-27%). שיעור התמיכה בסיפוח השטחים והקמת מדינה אחת שלטון ישראל עם זכויות מצומצמות לפלסטינים ירד מעט ב-5.5% (29.5% לעומת 34%).

תמונה דומה, מבחינת מגמת השינוי לעומת המדד הקודם, ניכרת בתשובות לשאלה לאיזה מהפתרונות הללו יש סיכוי הכי גבוה להתממש בעתיד הקרוב. שיעור הסוברים שהפתרון הצפוי הוא פתרון שתי המדינות נותר זהה (19%). גם השיעור הזניח של הסוברים שהפתרון הצפוי הוא זה של המדינה הדו-לאומית נותר דומה למדד

הקודם (4% בהשוואה ל-3% בהתאמה). עם זאת, שיעור המאמינים שהמצב הקיים יימשך עלה ב-8% (56% לעומת 48% בהתאמה), ושיעור המאמינים בסיפוח ירד בשיעור דומה (11.5% לעומת 19% בהתאמה).

בקרב הציבור הערבי לא חל שינוי בנושא זה, כאשר הפתרון המועדף הוא הקמת מדינה פלסטינית עצמאית לצד מדינת ישראל (59%), ואחריו פתרון המדינה הדו-לאומית (52%). עם זאת, גם בקרב ציבור זה קיים רוב מוצק המאמין שהמצב הקיים יימשך (62%).

על רקע עמדות הציבור כלפי הפתרונות האפשריים לסכסוך הצגנו את השאלות הבאות:

1. **עד כמה, להערכתך, המשך הסכסוך בין ישראל לפלסטינים פוגע או לא פוגע בישראל? התשובות** מלמדות שבציבור היהודי קיימת הסכמה כמעט מלאה (82.5%) שהסכסוך פוגע מאד או די פוגע בישראל, שעה ש-13% בלבד גורסים ההיפך מכך. רוב הציבור הערבי (53.5%) סובר אף הוא שהמשך הסכסוך פוגע בישראל, אך כשליש (35%) סוברים שהדבר אינו פוגע בישראל.

2. **האם לדעתך מקבלי ההחלטות בישראל עושים או לא עושים הכול על מנת למנוע את סבב הלחימה הבאה? בקרב הציבור היהודי, 20% השיבו שהם עושים הכול, שעה ש-54% חושבים שהם עושים אך לא מספיק, ו-21% השיבו שמקבלי ההחלטות אינם עושים דבר. בקרב הציבור הערבי, רק 16% השיבו שהם עושים הכל, לצד 24% שענו כי הם לא עושים מספיק, ו-46% שהשיבו שהם אינם עושים דבר. כלומר רוב גדול בישראל מאמין שמקבלי ההחלטות לא עושים הכל כדי למנוע סבב לחימה נוסף.**

3. **לאור העובדה שדוחות מבקר המדינה ומומחים שמתמצאים בהתנהלות הממשלה מדווחים שלא נעשית עבודה יסודית ומקצועית של בחינת חלופות מדיניות שיכולות למנוע מלחמה, עלתה הצעת חוק "חלופות מדיניות תחילה". על רקע זה שאלנו: האם אתה תומך או מתנגד שתהיה חקיקה הקובעת שמקבלי ההחלטות יחויבו לפתח ולבחון לעומק חלופות מדיניות בעת שגרה ובעת חרום? מהתשובות עולה שרוב גדול (60%) בציבור הישראלי תומך מאוד או די תומך בחקיקה כזאת, בעוד שרק 20% מתנגדים לה, ו-20% נוספים לא הביעו דעה בעניין. ממצאים אלה עולים בקנה אחד עם הביקורת נגד מקבלי ההחלטות, כפי שראינו בתשובות לשאלה הקודמת.**

כמו כן, ביקשנו לדעת האם הציבור הישראלי רואה בסכסוך הישראלי-פלסטיני סכסוך ייחודי. על כן שאלנו **בהשוואה לסכסוכים קשים בעולם, כמו הסכסוך בין טורקיה לכורדים, עד כמה, לדעתך, הסכסוך בין ישראל לפלסטינים דומה להם או שונה מהם?** רוב הציבור סבור שהסכסוך שונה מסכסוכים קשים אחרים (59%), בעוד שכרבע (23%) רואה דמיון לסכסוכים אחרים, והשאר (18%) לא ידעו לענות. בהמשך לדוגמה שהבאנו בשאלה הקודמת, שאלנו **לדעתך, האם להחלטה של נשיא ארה"ב טראמפ לא להתערב בפלישה של הצבא הטורקי לשטח הכורדי עשויה להיות השפעה על מדיניותו כלפי ישראל?** התשובה השכיחה של הציבור (42%) היא שלהחלטה של טראמפ לא תהיה השפעה. מבין השאר, רבע מעריכים שתהיה לה השפעה שלילית שתפחית את מחויבותו לישראל, שעה ש-8% בלבד חושבים שתהיה השפעה חיובית שתעמיק את מחויבותו לישראל. שיעור גבוה יחסית (24%) לא יודעים מה תהיה השפעת ההחלטה.

לבסוף, לאור האירועים האחרונים בהם הותקפו חיילי צה"ל וקציניו מספר פעמים ע"י נערי הגבעות מהתנחלות יצהר שבשומרון, שאלנו: **מה דעתך על התגובה של כוחות הביטחון להתקפות אלה?** התשובה השכיחה (39%) הייתה שהתגובה הייתה רכה מדי, שעה ש-9% השיבו שהיא הייתה קשה מדי, כרבע (26%) חושבים שהתגובה

הייתה מתאימה ושיעור זהה לא השיב. כלומר, שיעור הסבורים שהיא הייתה רכה מדי גבוה פי ארבעה משיעור הגורסים ההיפך מכך.

מדד המשא-ומתן:

מדגם כללי: 45.5 (עליה של 2.9 נקודות לעומת החודש שעבר)

מדגם יהודים: 42.5 (עליה של 2.9 נקודות לעומת החודש שעבר)

מדד המשא-ומתן מחושב באמצעות שקלול של שתי שאלות: מידת התמיכה במשא-ומתן עם הרשות הפלסטינית, ומידת האמונה שמשא-ומתן עם הרשות יוביל לשלום בשנים הקרובות.

מדד השלום נערך על-ידי תכנית אוונס לניהול סכסוכים וגישור באוניברסיטת תל אביב ומכון מדגם - ייעוץ ומחקר בראשות מנו גבע. הסקר נערך בטלפון ובאינטרנט בתאריכים 27-28 באוקטובר 2019, בקרב 600 מרואיינים, המהווים מדגם ארצי מייצג של כלל האוכלוסייה הבוגרת (גילאי 18 ומעלה) בישראל. טעות הדגימה המרבית לכלל המדגם - $\pm 4.1\%$ ברמת בטחון של 95%.

תרשים החודש: עד כמה, להערכתך, המשך הסכסוך בין ישראל לפלסטינים פוגע או לא פוגע בישראל?

